

задачами, которые выдвигает перед ними сегодняшние реалии. Подчеркнуто, что специфика образовательного процесса определяется взаимной обусловленностью деятельности преподавателя и деятельности студента. А эффективность такого взаимодействия зависит от образовательной среды высшего учебного заведения, которая и является важнейшим фактором развития профессиональной компетентности психолога, основанием его успешной профессиональной деятельности и профессионального становления. Источников - 10.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, образовательная среда, образование, образовательное пространство, общество, учебное заведение.

Zadorozhnaya O. N.

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS-PSYCHOLOGISTS IN MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

In the article is elucidated the problem of formation of professional competence of students-psychologists in the modern educational environment. It is determined that higher educational institutions should not only give a certain amount of professional knowledge and skills, but also contribute to the development of the professional interests of future specialists, to form professional competence of psychologists, according to new challenges facing before them today. It is emphasized that the specificity of the educational process is determined by mutual conditionality of activity of teacher and activity of student. But the effectiveness of this interaction depends on the educational environment of the educational establishment, which is the most important factor in the development of professional competence of the psychologist, the basis of his successful professional activity and professional becoming. Sources - 10.

Keywords: professional competence, educational environment, education, educational space, community, educational establishment.

Задорожна Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ.

УДК 159.9.378

Зливков В.Л., Лукомська С.О.

ПОНЯТТЯ КРИЗИ АВТЕНТИЧНОСТІ У ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Розглянуто особливості використання поняття «автентичність особистості» у сучасній психології. Проаналізовано зв'язок автентичності із ідентичністю людини, окреслено основні підходи до визначення кризи автентичності особистості.

Ключові слова: автентичність, ідентичність, криза автентичності.

Постановка проблеми. Ідея автентичності зобов'язана своїм входженням до психологічного наукового простору екзистенціальним психологам, які в свою чергу запозичили його у філософів-екзистенціалістів. Хоча і ті й інші базуються на понятті «екзистенційний», перед ними постають різні завдання аналізу, зокрема у філософів – це описати світ в загальних і окремих категоріях, а у психологів - допомогти людині існувати в цьому світі, знайти ті її здібності і ресурси, які забезпечували б її життєздатність.

Термін «автентичність» став поширеним у психології у другій половині ХХ-го сторіччя у зв'язку із розвитком гуманістичної і трансперсональної психології. До цього періоду він фактично не використовувався замінюючись термінами «самість», «тотожність особистості», «Я», «ідентифікація», «ідентичність» і досліджувався в контексті проблематики самосвідомості особистості. У. Джеймс постулював тотожність особистості самій собі в особистісному і соціальному аспектах. На думку З. Фрейда, людина стає соціальним суб'єктом допомогою ідентифікації (найбільш раннього прояву емоційного зв'язку з іншою особою, наслідування і уподібнення себе батькам). К.-Г. Юнг описав архетип «несвідомої самості» як абсолютний початок буття душі. «Крах свідомої установки» (почуття дезорієнтованості в навколишньому просторі) в юнгіанстві є кризою автентичності.

Натепер серед науковців немає однозначності у поглядах на природу кризи автентичності: з одного боку вона розглядається у контексті кризи ідентичності, ототожнюючись із нею, а з іншого – виступає окремим психологічним феноменом, що потребує детальнішого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згадки про автентичність найчастіше асоціюються з екзистенційно-гуманістичною психологією. Її актуальність була визначена в американській і західноєвропейській психології (Д.Бюдженталь, А. Ленгле, С.Мадді, Р. Мей та ін.). У російській психології автентичність описується і вивчається в контексті самовизначення і життєтворчості (А. Асмолов, Д. Леонтьєв, В. Слободчиков та ін.). А. Ленглі описує автентичність одночасно як спосіб життя і як певну іманентну характеристику, внутрішнє джерело трансценденції особистості, внутрішню силу, яка апіорі існує в кожному, але не кожна людина готова до неї прислухатися.

Гуманістичні психологи вважали, що автентичність - це здатність людини у спілкуванні відмовлятися від різних соціальних ролей, що дозволяє проявлятися справжнім, властивим тільки даній особистості думкам, почуттям, емоціям і поведінці. Близьке до цього розуміння автентичності в гештальт-терапії, де вона визначається як відповідність людини самій собі, здатність жити, не зраджуючи своєму істинному «Я» [6].

Поняття «автентичність» в екзистенціальній психології пов'язано з проблемами самовизначення та самоконституювання людини зумовленості зроблених нею виборів і можливості бути автором власного життя, володіти власним буттям. Найбільш повне висвітлення та теоретичну розробку автентичність отримала у працях С. Мадді, який поставив її в центр уявлень про ідеальний розвиток особистості, і отже, в центр ідеальних устремлень терапевта.

В екзистенційно-гуманістичній психології автентичність є конструктом. «Конструкти», як вказує сама назва, являють собою щось, що конструюються, не спостерігається і є продуктом теоретизування, абстракцій, вигадок. У побудові абстрактних теоретичних конструктів простежуються суб'єктивні погляди їх авторів, не завжди підтверджені практико-експериментальними дослідженнями [7].

У психології радянського періоду замість терміна «автентичність» використовувалися поняття «Я-концепція», «Я» і «Образ Я», пов'язані з термінами «самооцінка» та «самостворення» в контекст дослідження проблематики самосвідомості як комплексного утворення. Ідентифікація також вивчається у якості механізму процесів міжособистісного сприйняття і усвідомлення себе через Іншого. Криза традиційно розглядається у віковому аспекті (Л. Виготський, Д. Ельконін). Проблема автентичного буття ставиться в пострадянській психології як звернення до ціннісно-смыслових основ функціонування особистості, при цьому автентичний спосіб буття постає реалізацією «свободи волі» і «сутнісних сил людини».

Часто поняття автентичності ототожнюється із ідентичністю, зазначимо, що тривалий час ідентичність не мала дисциплінарних меж, визначаючи одночасно індивідуальний, соціальний, культурний і політичний феномени. При цьому множинність розумінь даної категорії настільки велика, що інколи використовується в абсолютно протилежних значеннях. Зокрема, під ідентичністю може розумітися внутрішня індивідуальність, певне «ядро» людини, те, що робить самою собою і відрізняє від оточуючих, й, одночасно, ідентичність розглядається як наша тотожність з іншими або як наша позиція у соціальному просторі (можливість бути ідентифікованим/категоризованим з точки зору владних структур) [6].

У контексті постмодернізму розглядає ідентичність російський філософ І. Довгальова. На її думку, ідентичність – це послідовність психічного життя людини, її самототожність із певним визнаним зразком, що виникає в соціальних інтеракціях як різний вияв особистості. Ідентичність відображає не лише усвідомлені, але і нерелексивні, нерациональні механізми самовизначення. Можливість зміни ідентичності пов'язана з адаптаційною практикою, з використанням захисних механізмів і стратегій. І. Довгальова стверджує, що у мінливому світі принципово неможлива стабільна соціальна ідентичність. «Криза ідентичності», відмирання старих і становлення нових ідентичностей супроводжують соціум, що трансформується, і є нормальним станом індивідів, які змушені змінювати свої цінності та настановлення в просторі «Я-ми-вони» [1].

Проблема кризи автентичності, на думку Р. Пивоварова, стає все більш актуальною у зв'язку із ускладненням індивідуального сприйняття, категоризації себе й інших, що виникли з появою нових критеріїв диференціації сучасного суспільства. Дана проблема, набуваючи значення в пізнанні всього універсуму людського буття, має міждисциплінарний статус. Криза автентичності як психологічний феномен перманентно пов'язана із трансформацією всіх сфер життєдіяльності людини і, головним чином, її уявлень про себе та інших людей і ставлення до них.

Подібна різноманітність трактувань і перспектив сильно ускладнює реалізацію загальних проєктів із проблем ідентичності, особливо між різними дисциплінами [5].

Отже, незважаючи на численність досліджень автентичності та ідентичності, чітко окресленого функціонального зв'язку між цими поняттями виявлено не було, відповідно й проблема кризи автентичності не набула широкої популярності в дослідженнях зарубіжних і вітчизняних науковців.

Мета статті: визначення особливостей використання понять «криза ідентичності» та «криза автентичності» у сучасній психологічній науці.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. У сучасній психології виділено п'ять магістральних ліній дослідження феномена автентичності та його кризи: як синоніма «Я» людини в контексті психології самосвідомості (функціоналізм У. Джеймса, психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К.-Г. Юнга); ототожнення феноменів «автентичності» і «ідентичності» (епігенетична теорія розвитку Е. Еріксона, теорія соціальної ідентичності Г. Теджфела, теорія самокатегоризації Дж. Тернера); розгляд «автентичності» як «справжності» особистості, її «тотожності» самій собі (гуманістична психологія (К. Роджерс, А. Маслоу, С. Мадді); пояснення феномену автентичності за допомогою звернення до категорії «автентичний спосіб буття» (Е. Осін, Ю. Сорокіна, М. Рагуліна, Д. Леонтьєв, Л. Дорфман); розкриття феноменів автентичності, ідентичності і «Я» як явищ дискурсивної природи (дискурсивна психологія К. Герген, Р. Харрі, Дж. Поттер, М. Уезерелл).

Початок психологічних досліджень ідентичності пов'язують з ім'ям американського психолога У.Джемса, який в 1890 р. у праці "Принципи психології" визначив уявлення про Самість як про послідовність і несуперечність особистості. У.Джемс показав, що людина думає про себе в двох аспектах – особистісному (I), де створюється особистісна самототожність і соціальному (Me), де формується різноманіття соціальних Я індивіда. Ці дві площини - сторони одного цілісного утворення (self). У.Джемс виділив базові характеристики ідентичності: континуальність, творче начало і неперервність при постійній мінливості. Зазначимо, що психоаналітичні традиції досить опосередковано пов'язані із дослідженням феномену автентичності оскільки цілі психоаналізу часто далекі від самореалізації. Більш того, безпосередній і неконтрольований прояв внутрішньої природи людини (інстинктів) у контексті теорії З.Фрейда визначається як психопатологія і призводить до руйнування психіки. Першою психологічною теорією, яка виникла на основі психоаналізу З. Фрейда і яку дійсно можна віднести до концепції автентичності особистості, М. Рагуліна вважає аналітичну психологію К.Г. Юнга, зокрема, у працях К.Г. Юнга автентичність тісно пов'язана із архетипом Тіні людини, а також із поняттям персоналізації, при цьому Тінь уособлює автономну частину особистості, яка складається з особистісних і колективних психічних установок, які не можуть бути прийнятими особистістю через несумісність зі свідомим уявленням про себе, втім задля гармонійного розвитку людини тіньові установки мають бути інтегровані у цілісну структуру особистості [6].

Одним з основних понять у К.Г. Юнга виступає «індивідуація». Цим терміном він позначав процес особистісного розвитку, що передає встановлення зв'язків між Его і Самістю, тобто між свідомим і несвідомим. Тобто індивідуація – це процес розвитку цілісності шляхом інтеграції різноманітних частин психіки. Завдання психоаналізу якраз і полягає в тому, щоб інтегрувати свідоме і несвідоме в людині і зробити її цілісною. З точки зору концепції автентичності, К.Г. Юнг стверджує, що для того, аби бути собою, бути справжньою, людина повинна усвідомлювати всі елементи і явища власного психічного життя (бажання, думки, почуття, відчуття тощо) [9].

Ототожнюючи ідентичність та автентичність, Е.Еріксон стверджував, що про почуття ідентичності свідчать три ознаки: відчуття внутрішньої тотожності та інтегрованості в часі: дії в минулому та очікування від майбутнього переживаються як такі, що пов'язані із самістю сьогодення; відчуття внутрішньої тотожності та інтегрованості в просторі: людина сприймає себе всюди та завжди як цілісність, а всі свої дії розглядає не як випадкові, а як такі, що внутрішньо обумовлені; ідентичність переживається серед інших, що є соціально значущими, взаємостосунки та ролі допомагають підтримати та розвинути почуття інтегрованої в часі особистості [8].

Ототожнення феноменів «автентичності» і «ідентичності» властиве й для представників символічного інтеракціонізму. В рамках даної концепції Дж.Мід виділив усвідомлювану та неусвідомлювану ідентичність. Перша – базується на неусвідомлено прийнятих нормах та звичках, що поступають від соціальної групи до якої належить особа. Друга – пов'язана із розвитком когнітивних процесів та появою рефлексії, коли людина починає аналізувати себе як особистість та власну поведінку. На думку Г.Теджфела особистісна та соціальна ідентичності є рівнозначними

підструктурами Я-концепції, при цьому особистісна – це самовизначення людини в термінах фізичних, інтелектуальних і моральних рис, а соціальна – в термінах суб'єктивної приналежності до різних соціальних категорій. Загалом у працях Дж. Міда, Г. Теджфела, Дж. Тернера ідентичність характеризує актуальний стан людини, якісну визначеність Я в переживанні Я-цілісності і тотожності у контексті життєвого шляху, що, по суті, ототожнює її із автентичністю.

Поняття «автентичність» вживається у теорії А. Маслоу, по суті, як синонім термінам: самоактуалізація, ідентичність, психологічне здоров'я, самореалізація, емоційна зрілість, індивідуалізація, гуманність, самовираження, Буття. Автентична особистість – це самоактуалізована, справжня особистість, людина, яка досягла «повної ідентичності», живе у злагоді зі своєю внутрішньою природою і прагне реалізувати її у своїй діяльності. З іншого боку, автентичність означає «здатність знати, чого ти насправді хочеш, а чого - ні, на що здатний, а на що - ні». Таким чином, автентичність виступає умовою набуття ідентичності як узгодженості зі своєю внутрішньою природою. Автентична людина усвідомлює, ким вона є насправді, чого вона хоче і в чому полягає її покликання, доля або професійне призначення [2].

У своїх працях А. Маслоу вказує на два способи набуття автентичності. Перший полягає в аналізі власного суб'єктивного переживання почуття задоволення («формулювання росту через задоволення»). При цьому мається на увазі, що якщо вибір однієї альтернативи переживається людиною з більшим внутрішнім задоволенням, ніж інший, то саме вибір першої альтернативи і означає зростання в напрямку самоактуалізації. Дане положення ґрунтується на базовій аксіомі теорії А. Маслоу про нейтральний або позитивний характер внутрішньої природи людини. Другий спосіб полягає у дослідженні пік-переживань, які періодично відбуваються у житті кожної людини і включають в себе найбільш яскраві, екстатичні, щасливі моменти любовних, естетичних, творчих переживань. Оскільки пік-переживання являють собою, по суті, короточасні моменти самоактуалізації (тобто такі стани, в яких автентичність переживається якнайглибше), то їхній аналіз переживань дозволяє усвідомити внутрішню природу і визначити напрямок особистісного росту [6].

В працях К. Роджерса автентичність, справжність, конгруентність і прозорість ототожнюються. Справжність означає що терапевт відкрито проживає почуття і установки, які мають місце на даний момент. Існує відповідність, або конгруентність, між тим, що відбувається на соматичному рівні, що представляється у свідомості, і тим, що виражається клієнту.

Гуманістична модель автентичності, запропонована Г.Т. Barrett-Lennard на основі праць К. Роджерса, розглядає автентичність як послідовність між трьома рівнями: первинним досвідом людини, символічним розумінням цього досвіду і поведінкою, спрямованою зовні, а також комунікаціями. На межі цих трьох рівнів виділяються основні елементи автентичності: самовідчуження - як розбіжність між когнітивним розумінням і фактичним досвідом особистості; Автентичне життя - як відповідність між свідомим сприйняттям власних особливостей і поведінки та емоційними реакціями особистості; Схильність до зовнішніх впливів - як прийняття уявлень інших і прийняття зовнішнього впливу діє на обидва попередні елементи автентичності [6].

Зазначимо, що у гуманістичній психології поняття автентичності часто пов'язується зі зрілістю особистості. Автентична (тобто психологічно зріла) особистість може вирішувати свої проблеми сама, здатна керувати власним рівнем стресу і володіти собою у складних ситуаціях. Автентичність – це властивість цілісного буття, що характеризує зрілу особистість. Це ідеальна мета розвитку людини. Автентична (зріла) особистість усвідомлює себе і навколишній світ, тобто не приписує реальності свої уявлення і не вимагає від неї відповідності своїм очікуванням. Автентична (зріла) особистість усвідомлює свої почуття і потреби та діє відповідно до них, довіряючи інтуїції. Автентична особистість усвідомлює межі своїх можливостей, не перебільшуючи і не применшуючи їх. І найголовніше: автентична особистість здатна не залежати від інших, вона вміє знаходити підтримку в самій собі і не боїться приймати на себе відповідальність за все, що з нею відбувається в житті [5].

Свобода, відповідальність та автентичність є основними поняттями екзистенціальної філософії, втім, на думку Е.Осіна, свобода і відповідальність набагато легше піддаються опису, ніж автентичність, оскільки являють собою відносно прості і фундаментальні характеристики процесу буття. Автентичність ж - це більш інтегральне «екзистенціальне утворення», для прояву якого необхідний досить високий рівень розвитку багатьох «екзистенціальних здібностей» суб'єкта. Дослідник пов'язує поняття автентичності зі щирістю. Автентичність - це щирість, відкритість, чесність людини. Не тільки і не стільки по відношенню до інших людей, скільки по відношенню до себе самої, до того внутрішнього начала або «камертону», який Ф. Франкл називав совістю. Бути

автентичним значить жити по совісті: не тільки «по совісті», але ще й «жити», тобто здійснювати те, що є внутрішньо виправданим, а не відмовлятися від цього. Прояв автентичності, «зустріч з самим собою» може статися у людини і залишитися одиничною подією, якщо вона не інтегрує свої переживання, отриманий досвід у процес свого життя. І навпаки, автентичність в дії веде людину до більшої автентичності «у житті», - але водночас робить її менш вільною. У цьому контексті доречним є вислів «вірність самій собі» - тобто справжня цілісна автентичність [4].

Екзистенційний психолог С. Мадді ставить автентичність в центр уявлень про ідеальний розвиток особистості, і отже, в центр ідеальних устремлень терапевта. Автентична особистість описується низкою характеристик, зокрема високим рівнем соціальної та особистісної рефлексії, внутрішньою дисциплінованістю і автономністю (у контекст проблеми психологічних кордонів), вмінням вибудовувати глибокі та емоційно насичені стосунки з іншими тощо.

Ідеї «автентичного життя» характерні для представників екзистенціалізму, зокрема, останнім часом вони нерідко розглядаються у контексті проблематики відчуження (Е.Осін, О.Леонт'єв). При цьому індивідуальний розвиток йде у напрямку від присвоєння цінностей і смислів конкретного соціуму до формування індивідуальної системи цінностей і смислів, що тією чи іншою мірою узгоджується з загальнолюською. В ході пошуку і набуття автентичності людина змушена постійно вирішувати «задачу на сенс» (О. Леонт'єв) і затверджувати цей сенс, реалізуючи його не тільки у внутрішній, але і в зовнішній діяльності, напрямок якої може йти врозріз з соціальним status quo (С. Мадді). Відповідно, шлях, що веде до набуття себе (і, в потенціалі, до подолання смислового відчуження від людства), може одночасно призводити й до змістового відчуження від інших людей.

Пояснення феномену автентичності за допомогою звернення до категорії «автентичний спосіб буття» (Е. Осін, Ю. Сорокіна, М. Рагуліна, Д. Леонт'єв, Л. Дорфман) спираються переважно на праці М. Хайдеггера, згідно з яким автентична екзистенція переживає чужість буття, безпомічність у світі і власну самотність. Лише автентичне час усвідомлення радикальної кінцевості дозволяє особистості знайти власну неповторність.

Представники дискурсивної психології (Edwards D., Potter J., Harre R., Stearns P., Smith J.) вважають, що самості, ідентичності та автентичності формуються у соціальних інтеракціях, конструюючись із культурних нарративів (оповідань, що відбивають послідовний хід подій) і дискурсів (використання мови в ситуаціях, повсякденних текстах й мовлення), які «поміщають» людей в різні соціальні категорії.

На думку М.Рагуліної, розвиток автентичності як системної якості у процесі актуалізації забезпечується психологічними ресурсами двох складових – соціальності (діалогічності свідомості) та потреби пізнання (індивідуальності та трансцендентності). Соціальність як потреба і як якість зумовлена особистісною і соціальною рефлексією, які дозволяють розвивати цілий комплекс якостей, притаманних людині - суб'єкту спілкування. Пізнавальні потреби забезпечують людині розвиток індивідуальності, а отже, усвідомлення і осмислення свого індивідуального світу, що дозволяє людині керувати механізмами психологічного захисту і розширювати психологічні кордони. Емпіричними дослідженнями М. Рагуліної встановлено, що існує зв'язок автентичної установки з відкритою позицією особистості, спрямованістю при взаємодії на співпрацю, що забезпечує особистості розвиток індивідуальності і можливість вирішення завдань не стільки адаптації, скільки оптимізації свого існування; крім того розвиток індивідуальності і автентична установка пов'язані зі спрямованістю на самоактуалізацію, але цей процес більшою мірою є визначенням і уточненням своєї екзистенції як континууму власних можливостей [5].

Розглядаючи поняття «автентичність особистості», С. Нартова-Бочавер тісно пов'язує його із суверенністю особистісного простору. Здатність людини контролювати, захищати і розвивати свій життєвий простір позначається поняттям «психологічна (особистісна) суверенність». Особистісна суверенність базується на узагальненому досвіді успішної автономної поведінки, проявляється у переживанні автентичності власного буття (впевненості людини в тому, що вона поводить згідно власних бажань і переконань), відчутті своєї доцільності у просторово-часових і ціннісних обставинах свого життя. Протилежна суверенності характеристика позначається як депривованість, яка проявляється у переживанні підпорядкованості, відчуженості, фрагментарності власного життя і характеризується складнощами у пошуку об'єктів середовища, з якими людина себе ідентифікує [3].

На певних етапах життєвого шляху може наступати криза автентичності, яка характеризується певною трансформацією або руйнуванням всіх сфер життєдіяльності людини і, в тому числі її уявлень і про себе та інших людей і ставлення до них. Подібного роду кризи супроводжуються медичними, психологічними та соціальними проблемами (з'являються симптоми

психічних і поведінкових розладів, виникають явища соціальної дезадаптації, формуються різного роду адикції, скоюються суїциди тощо). Питання про прийняття нової автентичності може бути дуже болючим і проблематичним.

Особистісний криза, як психічний стан, описується у якості важливого, неминучого і природного етапу духовного зростання і розвитку особистості, що веде до активного переосмислення суб'єктом його життя і створення ним нової життєвої стратегії, прийняття життєво важливих рішень, реінтеграції його «Я-концепції», становлення нового сприйняття Інших і відносин з ними. Можна відзначити, що в більшості досліджень окреслені «позитивні» для суб'єкта наслідки особистісної кризи, що закладають основи подальшого прогресивного розвитку особистості.

Традиційно криза ідентичності окреслюється як особлива ситуація свідомості, коли більшість соціальних категорій, за допомогою яких людина визначає себе і своє місце в суспільстві, здаються такими, що втратили свої межі і свою цінність. У соціально-психологічній традиції, згідно з Г.Андреевою, криза ідентичності неминуче пов'язана зі зміною ролі ще однієї змінної - референтної групи. Розрив між групою членства та референтною групою стає основою для включення в процес ідентифікації проблеми цінностей: чужа група виявляється більш позитивною, зокрема тому, що її система цінностей виглядає більш привабливою. Значну роль в процесі такого роду «переносу» ідентичності відіграють характеристики сучасного інформаційного середовища, що збільшують глибину кризи [3].

Криза автентичності також описується як усвідомлення та / або переживання суб'єктом процесів самотворення і структурування свого буття, які суперечать «Я-концепції», життєвим стратегіям, структурі особистісних смислів і цінностей, неузгодженості з ними, втілення формально заданих соціальних розпоряджень, а не власних виборів і рішень. Криза автентичності, розглядаючись у якості важливого, складного моменту особистісного буття, однак, не вважається переломним періодом життєвого шляху особистості. Втрата автентичності призводить до втрати ширості, схильності до ігор, відчуженості, розщеплення, втрати цілісності й сенсу існування [4].

Висновки. Отже, у психології та психотерапії автентичне зазвичай визначається як усвідомлюване людиною як те, що стосується її самості. У широкому сенсі поняття «автентичність» означає реалістичний контакт із самим собою і зі світом. Індикаторами високого рівня автентичності є власне автентичне існування, суверенність, високий самоконтроль, здатність протистояти впливу середовища, активні види копіngu: асертивна поведінка з використанням внутрішніх ресурсів і ресурсів соціального оточення. Автентичність як ресурс особистісної самоорганізації, через свою унікальність і цілісність, може проявлятися як в ситуаційному аспекті, сприяючи специфічному (не завжди адекватній з точки зору стороннього спостерігача) взаємодії з соціумом, так і в екзистенціальному аспекті, в плані пізнання світу, себе і себе в цьому світі. На певних етапах життєвого шляху може наступати криза автентичності, яка характеризується трансформацією або руйнуванням окремих, або усіх сфер життя людини і, в тому числі її уявлень і про себе та інших людей. Подолання кризи ідентичності призводить до свободи у прийнятті своїх унікальних особливостей і неповторної стратегії побудови власного життя.

Література

1. Довгалёва И. В. Идентификационный дискурс о социальной ситуации человека / И.В. Довгалёва // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2010. - №120. - С.86 – 91
2. Маслоу А. Психология бытия / А. Маслоу. - М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 1997. - 304 с.
3. Нартова-Бочавер С. К. Понятие аутентичности в зарубежной психологии личности: история, феноменология, исследования / С. К. Нартова-Бочавер // Психологический журнал. - 2011. - С. 18-29.
4. Осин Е. Аутентичность / Е.Осин // Экзистенциальная традиция: философия, психология, психотерапия. – 2004. - (5). - Вып. 2. - С. 88-93.
5. Рагулина М. В. Ценностно-смысловое содержание понятия «аутентичность» как системного качества личности / М.В. Рагулина // Вестник Томского государственного университета. Томск, 2007. - № 296. - С. 206-212.
6. Фрейджер Р. Гуманистическая, трансперсональная и экзистенциальная психология. К.Роджерс, А.Маслоу и Р.Мэй / Р. Фрейджер, Д. Фейдимен. - СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. - 221 с.
7. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Издательство «Питер», 2008. – 608 с.
8. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Эрик Эриксон. – М.: Флинта: МПСИ: Прогресс, 2006. – 352 с.

9. Юнг К. Г. Аналитическая психология: прошлое и настоящее / К. Г. Юнг ; сост. В. . Зелинский, А. Руткевич. - М. : Мартис, 1995. - 309 с.
10. Barrett-Lennard G.T. The Roosevelt years: Crucial milieu for Carl Rogers' innovation / G.T. Barrett-Lennard // History of Psychology. – 2012. - 15 (1). - pp. 19-32.

References

1. Dovgaljova I. V. Identifikacionnyj diskurs o social'noj situacii cheloveka / I.V. Dovgaljova // Izvestija RGPU im. A.I. Gercena. 2010. - №120. – S.86 – 91
2. Maslou A. Psihologija bytija / A. Maslou. - M. : Refl-buk ; K. : Vakler, 1997. - 304 s.
3. Nartova-Bochaver S. K. Pонjatie autentichnosti v zarubezhnoj psihologii lichnosti: istorija, fenomenologija, issledovanija / S. K. Nartova-Bochaver // Psihologicheskij zhurnal. - 2011. - S. 18-29.
4. Osin E. Autentichnost' / E.Osin // Jekzistencial'naja tradicija: filosofija, psihologija, psihoterapija. – 2004. - (5). - Вып. 2. - S. 88-93.
5. Ragulina M. V. Cennostno-smyslovoe sodержanie ponjatija «autentichnost'» kak sistemnogo kachestva lichnosti / M.V. Ragulina // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Tomsk, 2007. - № 296. - S. 206-212.
6. Frejdzher R. Gumanisticheskaja, transpersonal'naja i jekzistencial'naja psihologija. K.Rodzher, A.Maslou i R.Mej / R. Frejdzher, D. Fejdimen. - SPb. : Prajm-Evroznak, 2007. - 221 s.
7. H'ell L. Teorii lichnosti / L. H'ell, D. Zigler. – SPb.: Izdatel'stvo «Piter», 2008. – 608 s.
8. Jerikson Je. Identichnost': junost' i krizis / Jerikson. – M.: Flinta: MPSI: Progress, 2006. – 352 s.
9. Jung K. G. Analiticheskaja psihologija: proshloe i nastojashhee / K. G. Jung ; sost. V. . Zelinskij, A. Rutkevich. - M. : Martis, 1995. - 309 s.
10. Barrett-Lennard G.T. The Roosevelt years: Crucial milieu for Carl Rogers' innovation / G.T. Barrett-Lennard // History of Psychology. – 2012. - 15 (1). - pp. 19-32

Зливков В.Л., Лукомская С.А.

ПОНЯТИЕ КРИЗИСА АУТЕНТИЧНОСТИ В ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

Рассмотрены особенности использования понятия «аутентичность личности» в современной психологии. Проанализирована связь аутентичности с идентичностью человека, обозначены основные подходы к определению кризиса аутентичности личности.

Ключевые слова: аутентичность, идентичность, кризис аутентичности.

Zlivkov V.L., Lukomskaya S.A.

CONCEPT OF CRISIS AUTHENTICITY IN PSYCHOLOGICAL RESEARCH

The features use of the term "authentic identity" in contemporary psychology. Analyzed the relationship of identity authentication rights, outlines the main approaches to determine the authenticity of identity crisis.

Key words: authenticity, identity, crisis of authenticity.

Зливков Валерій Лаврентійович - кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії методології і теорії психології Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ.

Лукомська Світлана Олександрівна - кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії методології і теорії психології Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ.